The Power of Yizkor in Both Worlds

Rabbi Shmuel Silber

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנב עמוד ב

אמר רבי אבהו: כל שאומרים בפני המת יודע, עד שיסתם הגולל. פליגי בה רבי חייא ורבי שמעון ברבי; חד אמר: עד שיסתם הגולל, וחד אמר: עד שיתעכל הבשר ...

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנב עמוד ב

אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו: אמריתו נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד. אובא טמיא היכא אסקיה לשמואל בנגידא? - אמר ליה: התם בתוך שנים עשר חדש הוה. דתניא: כל שנים עשר חדש גופו קיים, ונשמתו עולה ויורדת. לאחר שנים עשר חדש הגוף בטל, ונשמתו עולה, ושוב אינה יורדת.

3. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יח עמוד ב

בני רבי חייא נפוק לקרייתא אייקר להו תלמודייהו, הוו קא מצערי לאדכוריה. אמר לו חד לחברידה: ידע אבון בהאי צערא? אמר לו אידך: מנא ידע? ... אמר ליה אידך: ולא ידע? והא כתיב: אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל, ואמר רבי יצחק: קשה רמה למת כמחט בבשר החי. אמרי: בצערא דידהו - ידעי, בצערא דאחרינא - לא ידעי. ולא? והתניא: מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות. ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו, אמרה חדא לחברתה: חברתי, בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם. אמרה לה חברתה: איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה היא ושטה ובאה. ואמרה לה חברתה: חברתי, מה שמעת מאחורי הפרגוד? אמרה לה: שמעתי, שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו. הלך הוא וזרע ברביעה שניה. של כל העולם כולו - לקה, שלו - לא לקה. לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות, ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו. אמרה חדא לחברתה: בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם. אמרה לה: חברתי, לא כך אמרתי לך: איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים? אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי. הלכה ושטה ובאה. ואמרה לה חברתה: חברתי, מה שמעת מאחורי הפרגוד? אמרה לה: שמעתי, שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו. הלך וזרע ברביעה ראשונה. של כל העולם כולו - נשדף, ושלו לא נשדף. אמרה לו אשתו: מפני מה אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה, ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף? סח לה כל הדברים הללו. אמרו: לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה. אמרה לה: לכי וארוך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים. לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו. אמרה לה: חברתי, בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם. אמרה לה: חברתי, הניחיני, דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים. אלמא ידעי! - דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ...

4. צל״ח מסכת ברכות דף יח עמוד ב

א. שם שאני קבורה במחצלת של קנים וכו׳. הגם שכל דברי רז״ל באגדות יש בהן ענין נסתר וברמז ובחידה דיברו, מכל מקום גם פשטן של הדברים צריך שלא יהיו דברים זרים ויוצאים מהיקש הטבע. ולכאורה תשובה זו שקבורה במחצלת של קנים ומתוך כך אינה יכולה לשוט בעולם, הוא דבר זר מאוד, וכי הגוף עולה מקברו, הרי הגוף מוטל כאבן דומם בקברו, אבל הרוח הוא העולה, רוח הצדיק עולה למעלה בגבהי מרומים, ורוח הרשעים נתונה בכף הקלע, אבל הגוף בין של הצדיקים ובין של הרשעים נשאר בקבר, אך גוף של הצדיק מושכב במנוחה עד יגיע עת קץ אז יעמוד לגורלו לקץ הימין, וגוף של הרשע בשרו עליו יכאב וקשה רמה למת כמחט והנפש נידונית בכף הקלע, ומה ענין המחצלת להרוח שאינו דבר גשמי שיתעטף במחצלת של קנים. ועוד, ששוב לשנה אחרת חזרה ואמרה לה בואי

ונשוט, והלא השיבה לה אשתקד שאינה יכולה, וכאשר השיבה לה באמת לא כך אמרתי לך וכו׳.

ב. ונראה על פי שאמרו במס׳ שבת דף קנ״ב ע״ב כל מה שאומרים בפני המת וכו׳, וחד אמר עד שיתעכל הבשר דכתיב אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל, הרי שכל זמן שבשר הגוף קיים אין הנפש יכולה להפרד ממנו עד שיכלה בשר הגוף לגמרי ואז עולה הרוח למעלה, ולכך המצוה לקבור בקרקע ... כדי שירקב הגוף מהרה, ולכך התכריכין הם של פשתן הכלים ונרקבים מהרה שלא יעכבו רקיבת הגוף. וזו שנקברה במחצלת של קנים שהיתה אמה עניה ולא היה סיפוק בידה להלבישה תכריכין של בגדי פשתן, וקברה אותה בעיטוף מחצלת של קנים, וזהו אינו מתרקב כל כך בנקל, נשאר גם הגוף קיים בבשרו ולא היתה יכולה להפרד ולעלות למעלה. ואמנם בשנה השניה היתה השניה סבורה שכבר במשך שנה שעברה נרקב המחצלת עם הבשר ותהא יכולה לעלות, לכן אמרה לה בואי ונשוט, וזהו השיבה לה שעדיין לא נרקבה המחצלת ולכן גם הבשר לא נרקב ואינה יכולה לעלות.

Rabbi Ezekiel ben Judah Landau was born in 1713 in Opataw, Poland. R. Landau studied in Poland, where he served in various rabbinical posts until 1755, when he became chief rabbi of Prague and all of Bohemia. He represented the Jews before the Austrian government, and took an active part in responding to the social and religious upheaval created by the opening of non-Jewish society to the Jews after the abolition of the ghettos. His famous responsa collection, Noda Bi-Yehudah, is considered a classic and authoritative work, although some of his responsa were controversial. He also authored a commentary to the Talmud called Zion leNefesh Hayyah, or Tzelach for short. R. Landau died in 1793.

5. קדושת לוי במדבר לשבועות

נשאלתי במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם ׳עצרת׳, והלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת (במדבר כט, לה). והשבתי בשלשה אופנים. אופן אחד הוא על דרך הפשט, הלא נראה בכל החגים יש בהם שני מיני עבדות להבורא ברוך הוא, האחד הוא בעשיית המצוה השייך לחג פלוני, בפסח אכילת מצה ודומיהן, והב׳ הוא איסור עשיית מלאכה. ובחג שבועות אינו כן, רק מצוה אחת, דהיינו שאנו נעצרין מעשיית המלאכה, ועל זה נקרא בשם ׳עצרת׳:

6. מסילות באור החסידות (77)

א. ומהראוי להבין באמת, מדוע לא ניתנה מצוה מסוימת בחג זה? מה נשתנה מועד זה משאר מועדי השנה?

ב. לבאר זאת, נקדים יסוד מוסד מספה״ק ש״תענוג פנימיות התורה - שהוא כביכול אור מעטה לבושו ית״ש - אי אפשר להשיגה רק על ידי לבושי העשיה, כמו למשל אי אפשר לראות בבהירות השמש רק ע״י מסכים, כן ע״י מעשה המצוות הגשמיים בעולם הזה יושגו תענוגי התורה... ובהעדר לבושים אי אפשר להשיג בעצמיותה״ (לשון ה״בני יששכר״ סיון ב, י).

ג. נמצא, שבכדי לזכות להארה וקדושה רוחנית, מן ההכרח להלבישה במצוה גשמית אשר באמצעותה תימשך ההארה לתוככי נפשו ונשמתו, כי האור עצמו הוא בהיר ועצום מאד ואי אפשר להסתכל בו.

ד. אמנם, בחג השבועות זוכים ישראל להתגלות אור התורה בעצמותו, ללא צורך בלבוש גשמי כאמצעי להשגת האור (עפ״י ״שפת אמת״ לסוכות תרסג).